Stručni rad

Digitalizacija školskog časopisa MAGG kao model očuvanja školske baštine i razvoja informacijske pismenosti učenika

dr. sc. Josip Strija, viši knjižničar, stručni suradnik knjižničar savjetnik

Gimnazija Petra Preradovića Virovitica

Sažetak

U radu se prikazuje projekt digitalizacije školskog časopisa MAGG, koji je u Gimnaziji Petra Preradovića Virovitica izlazio od 1992. do 2007. godine. Digitalizacija je provedena u okviru projekta „Prošlost na dlanu - Digitalna baština naše škole“, financiranoga sredstvima Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih za izvannastavne aktivnosti. U radu se opisuje izbor građe, postupak digitalizacije, izrada bibliografske baze, povezivanje zapisa s digitaliziranim stranicama te mrežno predstavljanje zbirke. Posebna se pozornost posvećuje odgojno-obrazovnoj vrijednosti projekta jer su učenici sudjelovali u aktivnostima usmjerenima na upoznavanje školske baštine, razumijevanje metapodataka, organizaciju informacija i odgovorno korištenje digitalnih sadržaja. Projekt pokazuje da digitalizacija u školskoj knjižnici može povezati očuvanje baštine, izvannastavni rad i razvoj informacijske pismenosti učenika.

Ključne riječi: bibliografija, digitalizacija, izvannastavne aktivnosti, školska knjižnica, školski časopis

1. Uvod

Digitalizacija knjižnične građe najčešće se povezuje s pretvaranjem analognih izvora u digitalni oblik radi zaštite izvornika, povećanja dostupnosti, jednostavnijega korištenja i oblikovanja novih informacijskih usluga. U knjižničnom kontekstu ona ne završava samim skeniranjem građe, nego obuhvaća odabir, tehničku obradu, pohranu, opisivanje, organizaciju, mrežnu dostupnost i održavanje digitaliziranih sadržaja [2, 7]. Kada su digitalni objekti povezani u strukturiranu i korisnicima razumljivu cjelinu, nastaje digitalna zbirka koja omogućuje pristup građi neovisno o mjestu na kojem se korisnik nalazi [7].

U raspravama o digitalizaciji kulturne baštine češće se spominju nacionalne, sveučilišne, javne i specijalne knjižnice, arhivi i muzeji, dok su školske knjižnice rjeđe prepoznate kao nositelji digitalizacijskih projekata. Ipak, upravo se u školskim knjižnicama često čuva građa koja dokumentira povijest škole, učeničko stvaralaštvo, rad nastavnika i kulturni život lokalne zajednice. Takva građa može imati dokumentacijsku, zavičajnu i odgojno-obrazovnu vrijednost, osobito kada je dostupna, opisana i pretraživa. Iako Standard za školske knjižnice digitalizaciju ne izdvaja kao zasebno područje rada, ona se može povezati sa zadaćama prikupljanja, obrade, omogućavanja korištenja i osiguravanja dostupnosti izvora informacija na različitim medijima [6].

Digitalizacija školske baštine nije samo postupak očuvanja građe. Digitalno okruženje promijenilo je načine na koje se kulturna baština predstavlja, koristi i čini dostupnom javnosti [10]. Ona može biti i polazište za razvoj informacijske pismenosti učenika jer rad s digitaliziranom građom uključuje razumijevanje izvora, pretraživanje, uporabu metapodataka, vrednovanje informacija, povezivanje bibliografskih zapisa s digitalnim objektima i odgovorno korištenje digitalnih sadržaja. U tom se okviru u radu prikazuje projekt digitalizacije školskog časopisa MAGG, koji je u Gimnaziji Petra Preradovića Virovitica izlazio od 1992. do 2007. godine. [8] Projekt je proveden u okviru izvannastavne aktivnosti Prošlost na dlanu - Digitalna baština naše škole, s ciljem očuvanja školske izdavačke baštine, izrade mrežno dostupne digitalne zbirke i uključivanja učenika u rad s izvorima, bibliografskim podatcima i digitalnim sadržajima.

2. Školski časopis MAGG kao dio školske izdavačke baštine

Izdavačka djelatnost Gimnazije Petra Preradovića Virovitica važan je dio školske baštine jer dokumentira učeničko stvaralaštvo, nastavnički rad i kulturni život škole u različitim razdobljima. Od osnutka Gimnazije 1918. godine do danas zabilježeno je nekoliko školskih izdanja koja svjedoče o kontinuitetu pisane riječi i školskoga javnog života: gotovo nesačuvani učenički list Osvit iz 1934. godine, zidne novine u obliku stripa iz razdoblja Drugoga svjetskog rata, školske novine Riječ mladih, koje su izlazile od 1963. do 1974. godine, školski časopis MAGG, objavljivan od 1992. do 2007. godine, te Godišnjak Gimnazije Petra Preradovića Virovitica, koji izlazi od 1993. godine.

U tom nizu MAGG zauzima posebno mjesto jer pripada razdoblju novije školske povijesti i dokumentira život Gimnazije u vremenu društvenih, obrazovnih i medijskih promjena. U njegovim su brojevima zabilježeni učenički tekstovi, školske teme, kulturne aktivnosti, kreativni radovi i različiti oblici predstavljanja školskoga života. Kao školski časopis, MAGG nije samo zbirka pojedinačnih priloga, nego izvor koji omogućuje uvid u interese učenika, oblike komunikacije unutar škole, nastavničku potporu učeničkom stvaralaštvu i način na koji je škola predstavljala samu sebe.

Fizički primjerci školskih časopisa i sličnih školskih izdanja najčešće su dostupni u ograničenom broju primjeraka, a njihovo se korištenje s vremenom otežava zbog oštećenja, gubitka ili nedostatne dostupnosti korisnicima izvan škole. Digitalizacija takve građe omogućuje zaštitu izvornika, jednostavniji pristup sadržaju i stvaranje pretraživoga izvora za učenike, nastavnike, bivše učenike, istraživače i lokalnu zajednicu. U slučaju MAGG-a digitalizacija je bila nastavak ranijega rada na školskoj izdavačkoj baštini, osobito iskustva stečenoga digitalizacijom školskih novina Riječ mladih.

Odabir MAGG-a za digitalizaciju bio je povezan s mogućnošću oblikovanja cjelovite digitalne zbirke. Sačuvani brojevi omogućili su sustavnu obradu građe, izradu bibliografske baze, povezivanje zapisa s digitaliziranim stranicama i mrežno predstavljanje časopisa. Time je MAGG iz fizičke školske građe pretvoren u javno

dostupan digitalni izvor koji se može koristiti u nastavi, izvannastavnim aktivnostima, istraživačkom radu i predstavljanju školske baštine.

3. Projekt „Prošlost na dlanu - Digitalna baština naše škole“

Projekt Prošlost na dlanu - Digitalna baština naše škole osmišljen je kao izvannastavna aktivnost Gimnazije Petra Preradovića Virovitica u školskoj godini 2025./2026. Polazište projekta bila je potreba za sustavnijim očuvanjem, digitalizacijom i mrežnim predstavljanjem školske kulturne i obrazovne baštine. U tom su okviru kao moguća građa za obradu prepoznati stari školski listovi, časopisi i godišnjaci, odnosno izvori koji dokumentiraju povijest škole, učeničko stvaralaštvo i život školske zajednice.

Cilj projekta bio je uključiti učenike u očuvanje i promociju školske baštine prikupljanjem, digitalizacijom, obradom i predstavljanjem odabrane građe. Projekt je zamišljen tako da učenici, uz mentorsku podršku školskog knjižničara, ne budu samo korisnici digitaliziranih sadržaja, nego aktivni sudionici u njihovu nastanku. Time se digitalizacija povezala s istraživačkim učenjem, radom s izvorima, organizacijom podataka i odgovornim korištenjem digitalnih tehnologija.

Projektne aktivnosti obuhvatile su nekoliko povezanih cjelina: uvodne radionice o digitalizaciji i kulturnoj baštini, prikupljanje i pripremu materijala, digitalizaciju i tehničku obradu građe, oblikovanje mrežne arhive, objavu digitaliziranih sadržaja, promociju projekta te završno vrednovanje. Učenici su se upoznavali s osnovama digitalne obrade i arhiviranja, pretraživali školski fond, pripremali građu za skeniranje, sudjelovali u digitalnoj obradi materijala te učili kako se digitalizirani sadržaji organiziraju i predstavljaju na mreži.

Projekt je bio otvoren učenicima svih razrednih odjela Gimnazije Petra Preradovića Virovitica, bez obzira na njihova prethodna znanja i vještine. Takav je pristup omogućio uključivanje učenika različitih interesa: dio učenika mogao se usmjeriti na tehničku obradu materijala, dio na istraživanje i organizaciju sadržaja, a dio na dizajn, promociju i predstavljanje rezultata. U projektnoj prijavi poseban je naglasak stavljen na razvoj digitalnih, istraživačkih i suradničkih vještina, ali i na jačanje osjećaja pripadnosti školi i zajednici.

Očekivani rezultati projekta uključivali su stvaranje digitalne arhive školskih časopisa i godišnjaka, razvoj digitalnih i istraživačkih kompetencija učenika, jačanje timskih i organizacijskih vještina, povećanje svijesti o važnosti očuvanja školske baštine te stvaranje trajno dostupnog izvora za buduće generacije učenika. U tom je smislu projekt imao dvostruku svrhu: očuvati građu koja bi inače bila dostupna samo u fizičkom obliku i istodobno učenicima omogućiti iskustveno učenje o digitalizaciji, obradi informacija i mrežnoj dostupnosti izvora.

Iako je projekt u početnoj prijavi bio zamišljen šire, kao digitalizacija školskih novina, časopisa i godišnjaka, u radu se posebno prikazuje dio projekta usmjeren na školski časopis MAGG. Upravo je digitalizacija MAGG-a omogućila oblikovanje cjelovite digitalne zbirke s bibliografskom bazom, metapodatcima i poveznicama na digitalizirane stranice, čime je projekt dobio konkretnu i javno dostupnu završnu formu.

4. Digitalna zbirka školskog časopisa MAGG

Digitalna zbirka školskog časopisa MAGG oblikovana je kao javno dostupna mrežna zbirka koja objedinjuje digitalizirane brojeve časopisa, bibliografske zapise pojedinačnih tekstova, metapodatke, autorsko kazalo, statističke prikaze i poveznice na pripadajuće digitalizirane stranice. Zbirka je dostupna na mrežnoj adresi https://magg.base44.app, a izrađena je s ciljem zaštite, organizacije i javne dostupnosti građe školskog časopisa koji je u Gimnaziji Petra Preradovića Virovitica izlazio od 1992. do 2007. godine.

Takav pristup digitalizaciji oslanja se na shvaćanje digitalizacije kao procesa koji ne završava samim pretvaranjem analognoga sadržaja u digitalni oblik. Digitalizacija uključuje odabir građe, tehničku obradu, kontrolu kvalitete, pohranu, organizaciju, pristup, korištenje i održavanje digitaliziranih sadržaja [7]. U slučaju školskog časopisa MAGG ti su se koraci ostvarivali u okviru izvannastavne aktivnosti Prošlost na dlanu - Digitalna baština naše škole, pri čemu je digitalna zbirka zamišljena kao konačan, javno dostupan i upotrebljiv rezultat projektnog rada.

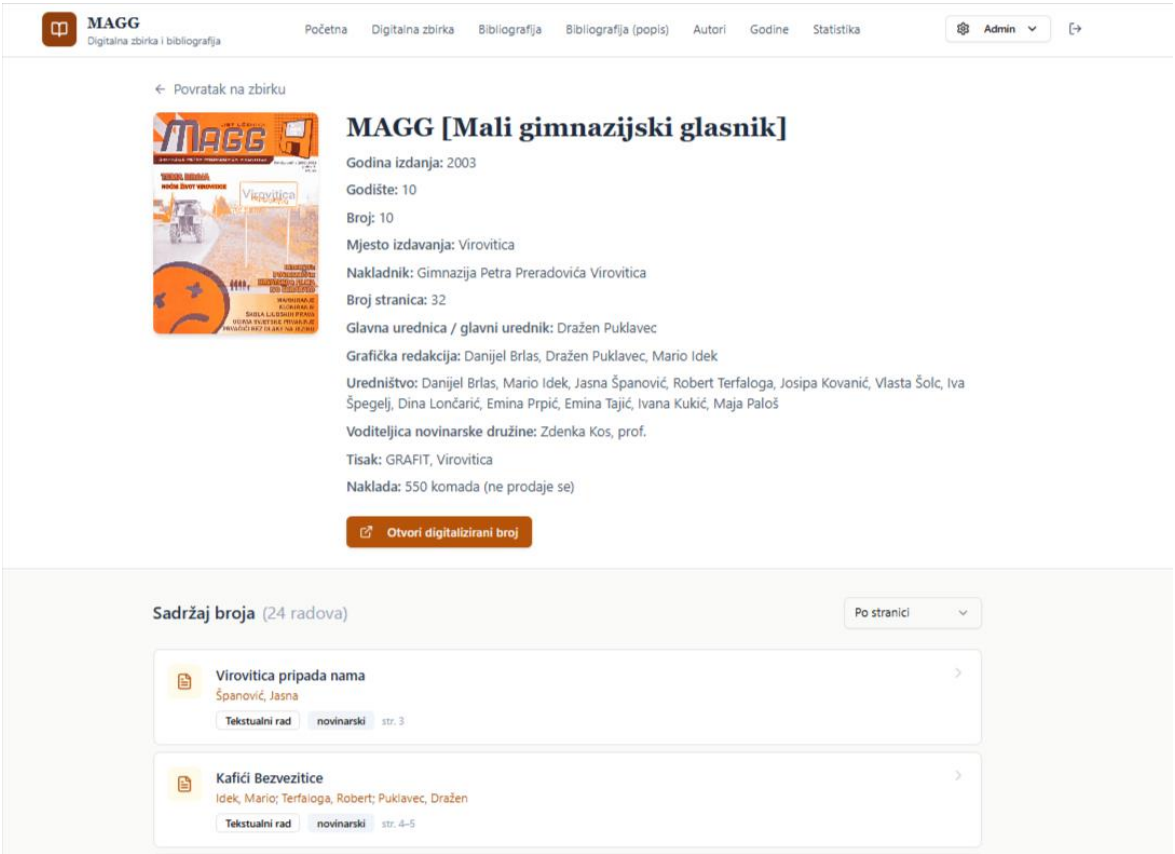
Slika 1. Naslovnica digitalne zbirke školskog časopisa MAGG

4.1. Digitalizacija i tehnička obrada građe

U sklopu projekta digitalizirano je svih 14 brojeva školskog časopisa MAGG, odnosno ukupno 494 stranice. Građa je skenirana u visokoj rezoluciji od 600 dpi kako bi se osigurala kvaliteta digitalnih preslika pogodna za pregledavanje, arhiviranje i daljnju obradu. Budući da je riječ o školskoj baštinskoj građi sačuvanoj u ograničenom broju fizičkih primjeraka, digitalizacija je imala i zaštitnu funkciju. Digitalne preslike omogućuju korištenje sadržaja bez potrebe za čestim rukovanjem izvornicima, čime se smanjuje mogućnost njihova oštećenja.

Digitalizacija školskog časopisa MAGG nije provedena samo kao tehnički postupak skeniranja stranica. Svaki je digitalizirani broj organiziran kao dio šire digitalne cjeline. Pojedinačne stranice povezane su s bibliografskim zapisima tekstova objavljenih u časopisu, a korisniku je omogućeno da do sadržaja dolazi na više načina: pregledavanjem cijeloga broja, pretraživanjem bibliografske baze ili pristupom pojedinačnom zapisu i pripadajućoj digitaliziranoj stranici.

U projektu nije primijenjeno optičko prepoznavanje znakova kao temeljni način osiguravanja pretraživosti cjelovitoga teksta. Pretraživost je ostvarena bibliografskom obradom i povezivanjem bibliografskih zapisa s digitaliziranim stranicama. Takav pristup zahtijeva više ručnoga rada, ali omogućuje veću kontrolu nad podatcima. To je osobito važno u radu sa školskim časopisima u kojima se pojavljuju različiti oblici potpisa, nepotpuni autorski podatci, inicijali, skupni autori i anonimni tekstovi.

Slika 2. Bibliografski opis broja MAGG-a u digitalnoj zbirci

4.2. Bibliografska baza kao temelj pretraživosti

Uz digitalizirane brojeve izrađena je bibliografska baza koja obuhvaća 441 tekst objavljen u časopisu MAGG. Glavni cilj bibliografske obrade bio je popisati sve tekstove bez obzira na njihov književni rod, novinsku vrstu ili tematsku pripadnost. Time je digitalna zbirka dobila informacijski sloj koji korisniku omogućuje pronalaženje pojedinačnih priloga, a ne samo pregledavanje digitaliziranih brojeva.

Bibliografija se u ovom kontekstu može promatrati kao stručna aktivnost koja uključuje sabiranje, odabir, opisivanje i organizaciju objavljenih tekstova [5]. U digitalnoj zbirci MAGG bibliografski zapisi omogućuju pristup građi prema autoru, naslovu i napomeni. Svaki je zapis povezan s odgovarajućom digitaliziranom stranicom, čime je uspostavljena veza između bibliografskog opisa i samoga digitalnog objekta. Korisnik tako nakon pronalaska zapisa može odmah pristupiti tekstu u njegovu izvornom časopisnom kontekstu.

Bibliografska baza ima i dokumentacijsku vrijednost. Ona čuva podatke o učeničkom i školskom stvaralaštvu u razdoblju od 1992. do 2007. godine te omogućuje pregled autora, naslova, tema i vrsta priloga. Bez takve obrade digitalizirane bi stranice bile dostupne, ali bi pronalaženje pojedinačnih tekstova bilo otežano. Bibliografija stoga nije dodatak digitalnoj zbirci, nego jedan od njezinih temeljnih elemenata.

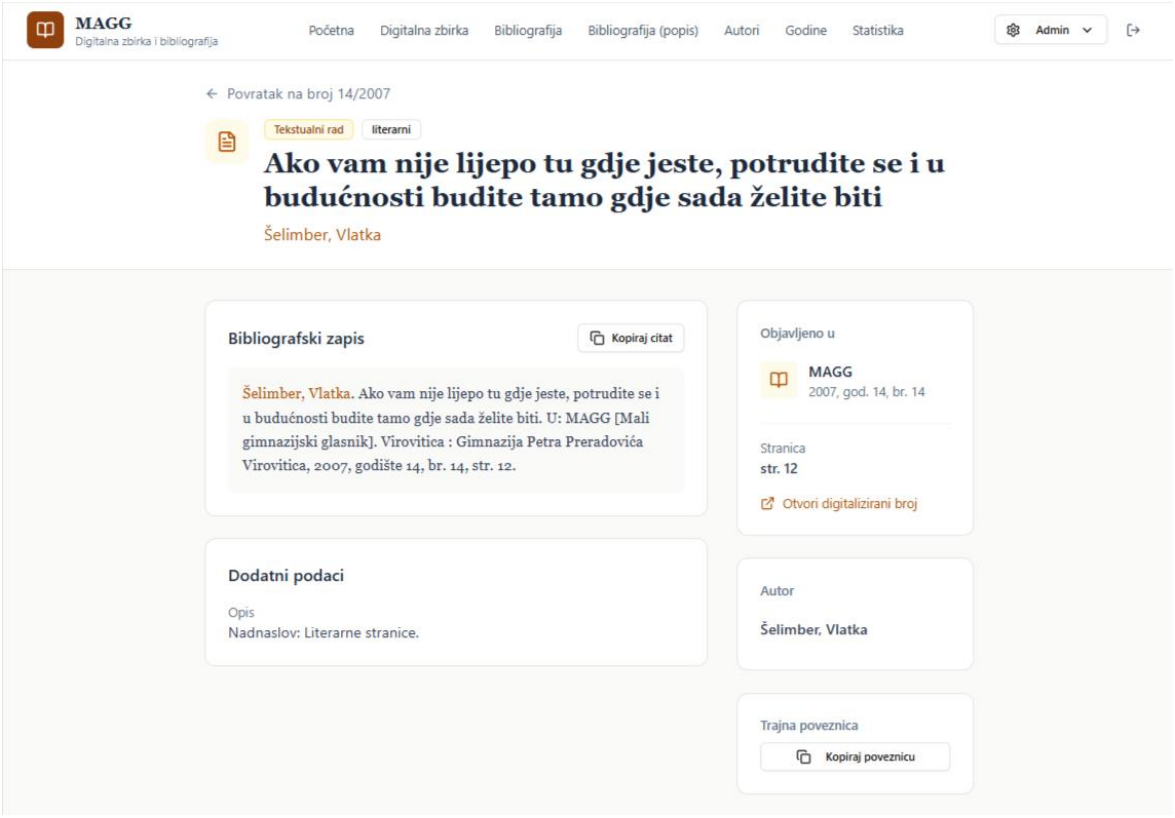
4.3. Metapodatci, kazala i statistički prikazi

Metapodatci su važan dio digitalne zbirke jer omogućuju opis, organizaciju i razumijevanje digitalizirane građe. U zbirci MAGG pojedini su brojevi i tekstovi smješteni u odgovarajući kontekst: godinu izlaženja, broj časopisa, autora, naslov, vrstu ili napomenu te pripadajuću stranicu. Takvi podatci korisniku olakšavaju pretraživanje i snalaženje, a zbirci daju strukturu potrebnu za njezino dugoročnije korištenje.

Pojam digitalne zbirke podrazumijeva više od mrežne pohrane digitalnih objekata. Prema IFLA/UNESCO-ovu Manifestu za digitalne knjižnice, digitalna zbirka treba biti oblikovana kao organizirana cjelina digitalnih objekata kojima se upravlja prema prihvaćenim načelima izgradnje zbirki i koji su korisnicima dostupni na razumljiv i održiv način [4]. U tom se smislu digitalna zbirka MAGG ne sastoji

samo od skeniranih stranica, nego od povezanoga sustava digitalizirane građe, bibliografskih zapisa, metapodataka, kazala i pretraživanja.

Posebno mjesto u zbirci ima autorsko kazalo. Ono okuplja autore koji su pisali za MAGG u razdoblju obuhvaćenom digitalnom zbirkom i omogućuje pregled njihovih priloga. Takvo kazalo važno je za istraživanje učeničkog stvaralaštva, ali i za bivše učenike i nastavnike koji u zbirci mogu pronaći vlastite ili tuđe tekstove. Uz kazalo, zbirka uključuje i statističke prikaze koji donose podatke o radovima prema godinama, vrstama i podvrstama, autorima s najviše priloga i urednicima. Time se digitalizirana građa može promatrati i analitički, a ne samo dokumentacijski.

Slika 3. Bibliografski opis članka u bibliografiji MAGG-a

4.4. Mrežno sučelje i dostupnost zbirke

Digitalna zbirka MAGG izrađena je u alatu Base44. Odabir toga alata omogućio je oblikovanje mrežnoga sučelja koje povezuje različite dijelove zbirke u

jedinstvenu cjelinu. U odnosu na ranije iskustvo digitalizacije školskih novina Riječ mladih, u kojem su se koristili alati iz Googleova okruženja, zbirka MAGG-a razvijena je kao planski oblikovano mrežno rješenje s jasnijom strukturom i jednostavnijim pristupom sadržaju.

Korisnik zbirke može pregledavati digitalizirane brojeve časopisa, pretraživati bibliografsku bazu, pristupati pojedinačnim digitaliziranim stranicama, koristiti autorsko kazalo i pregledavati statističke prikaze. Klikom na prvu stranicu pojedinoga broja omogućeno je i virtualno prelistavanje, čime se zadržava dojam čitanja časopisa kao cjeline. Takvo rješenje omogućuje različite načine korištenja zbirke. Korisnik zainteresiran za cijeli broj može pregledati digitalizirano izdanje, dok korisnik koji traži određenog autora, naslov ili prilog može koristiti bibliografsku bazu.

Mrežna dostupnost znatno povećava vrijednost digitalizirane građe. Časopis koji je ranije bio dostupan samo u fizičkim primjercima u školi sada mogu koristiti učenici, nastavnici, bivši učenici, istraživači i zainteresirani članovi lokalne zajednice. Digitalizacija tako ne služi samo zaštiti izvornika, nego i proširivanju kruga korisnika te uključivanju školske baštine u nastavu, izvannastavne aktivnosti, istraživačke zadatke i predstavljanje škole.

4.5. Zbirka kao model daljnjega razvoja školske digitalne baštine

Digitalna zbirka MAGG nastala je kao nastavak ranijega rada na digitalizaciji školskih novina Riječ mladih, ali u drukčijim organizacijskim i tehničkim okolnostima. [8] Dok je prvi projekt nastao iz neposredne stručne potrebe i oslanjao se na dostupne besplatne alate, zbirka MAGG-a razvijena je planski, uz financijsku potporu i unaprijed osmišljeno mrežno rješenje. Time je omogućeno jasnije povezivanje digitalizirane građe, bibliografske baze, kazala i statističkih prikaza.

Takav model može poslužiti i za buduće projekte školske knjižnice. Nakon digitalizacije školskih novina Riječ mladih i časopisa MAGG, logičan nastavak predstavlja digitalizacija i mrežno predstavljanje Godišnjaka Gimnazije Petra Preradovića Virovitica. Na taj bi se način oblikovala šira digitalna zbirka školske

izdavačke baštine koja bi povezivala različite vrste školskih publikacija i omogućila sustavniji uvid u povijest škole, učeničko stvaralaštvo i razvoj školske zajednice.

Zbirka MAGG pokazuje da digitalizacija u školskoj knjižnici može imati dokumentacijsku, informacijsku i obrazovnu funkciju. Ona čuva građu, čini je dostupnom i organizira je kao pretraživ izvor. Istodobno otvara prostor za rad s učenicima, razvoj informacijske pismenosti i razumijevanje načina na koji se analogna građa pretvara u strukturiran digitalni sadržaj.

5. Doprinos projekta razvoju informacijske pismenosti učenika

Projekt digitalizacije školskog časopisa MAGG nije bio usmjeren samo na očuvanje i mrežno predstavljanje školske baštine. Njegova je važna sastavnica bila uključivanje učenika u aktivnosti koje razvijaju informacijsku, digitalnu, istraživačku i suradničku pismenost. U tom se smislu digitalizacija u školskoj knjižnici može promatrati kao oblik iskustvenog učenja u kojem učenici ne usvajaju samo gotove informacije, nego sudjeluju u njihovu pronalaženju, obradi, organizaciji i predstavljanju.

Prema IFLA-inim preporukama, medijska i informacijska pismenost obuhvaća znanja, stavove i vještine potrebne za prepoznavanje informacijske potrebe, pronalaženje, vrednovanje, organiziranje i odgovorno korištenje informacija [3]. UNESCO dodatno naglašava važnost kritičkog i samostalnog korištenja informacija, medija i digitalnih alata te razumijevanje uloge ustanova koje prikupljaju, obrađuju i daju na korištenje sadržaje, među kojima se nalaze i knjižnice, arhivi i muzeji [9]. Projekt Prošlost na dlanu - Digitalna baština naše škole povezuje upravo ta područja jer učenike uvodi u rad s izvorima, digitalnom građom, bibliografskim podatcima i mrežnim okruženjem.

Prva razina doprinosa informacijskoj pismenosti odnosi se na razumijevanje izvora. Učenici su se susretali s fizičkim primjercima školskog časopisa MAGG, njihovim digitalnim preslikama i bibliografskim zapisima koji opisuju pojedinačne tekstove. Time su mogli razlikovati izvorni dokument, digitaliziranu stranicu i metapodatke koji omogućuju pronalaženje i razumijevanje sadržaja. Takav rad

razvija svijest o tome da informacija ima podrijetlo, kontekst, autora, oblik i mjesto objave.

Druga razina odnosi se na organizaciju informacija. Digitalna zbirka nije nastala kao niz nepovezanih skeniranih stranica, nego kao strukturirana cjelina koja obuhvaća digitalizirane brojeve, bibliografsku bazu, metapodatke, autorsko kazalo i poveznice na pojedinačne stranice. Učenici su se upoznavali s načinom na koji se građa odabire, razvrstava, opisuje i povezuje u pretraživ sustav. Na taj su način mogli razumjeti da dostupnost informacije ne ovisi samo o njezinoj digitalnoj objavi, nego i o načinu na koji je organizirana.

Treća razina povezana je s vrednovanjem i odgovornim korištenjem podataka. Rad sa školskom baštinom uključuje situacije u kojima podatci nisu uvijek potpuni ili jednoznačni. U časopisima se mogu pojaviti različiti oblici potpisa, inicijali, skupni autori ili anonimni tekstovi. Takvi primjeri otvaraju prostor za razgovor o točnosti podataka, granicama zaključivanja, odgovornosti pri opisivanju građe i razlici između provjerene informacije i pretpostavke. Time se informacijska pismenost ne razvija kao apstraktna vještina, nego u konkretnom radu s građom.

Četvrta razina odnosi se na digitalne vještine. U projektnoj prijavi predviđeno je da učenici razvijaju vještine rada sa skenerom, alatima za obradu slika i osnovnim alatima za izradu mrežnih sadržaja. Takve aktivnosti povezuju tehničke postupke s razumijevanjem njihove svrhe: skeniranje nije samo izrada slike stranice, nego početak procesa kojim se građa pretvara u dostupan, čitljiv i upotrebljiv digitalni izvor. Digitalna obrada, imenovanje datoteka, pohrana, povezivanje i mrežna objava postaju dijelovi istoga informacijskog procesa.

Peta razina povezana je s istraživačkim i suradničkim učenjem. Projekt je bio otvoren učenicima različitih razreda i interesa, a aktivnosti su omogućavale različite oblike sudjelovanja: tehničku obradu građe, istraživanje i organizaciju sadržaja, oblikovanje mrežnih prikaza, promociju projekta i predstavljanje rezultata. Takva podjela rada omogućuje učenicima preuzimanje odgovornosti za dio zajedničkog zadatka, razvijanje suradničkih vještina i razumijevanje da se digitalna zbirka oblikuje kao rezultat timskog rada.

Posebna vrijednost projekta proizlazi iz povezanosti informacijske pismenosti i školske baštine. Baker ističe da baštinski izvori mogu biti korisni za razvoj kritičkog

čitanja, kulturnog pamćenja i medijskog razumijevanja [1]. U školskom kontekstu ta se povezanost očituje u tome što učenici rade s građom koja pripada povijesti njihove škole. Time informacijska pismenost dobiva neposredan i prepoznatljiv sadržaj: učenici ne rade s izdvojenim primjerima, nego s izvorima koji dokumentiraju prostor, ustanovu i zajednicu kojoj pripadaju.

6. Zaključak

Digitalizacija školskog časopisa MAGG pokazuje kako se školska baština može očuvati, obraditi i učiniti dostupnom u obliku koji odgovara suvremenim informacijskim navikama korisnika. Časopis koji je ranije bio dostupan samo u fizičkom obliku, u ograničenom broju primjeraka, pretvoren je u javno dostupnu mrežnu zbirku koja omogućuje pregledavanje digitaliziranih brojeva, pretraživanje bibliografske baze i pristup pojedinačnim tekstovima. Time je građa zaštićena od daljnjeg oštećivanja, a njezina se uporaba proširila izvan prostora školske knjižnice.

Projekt Prošlost na dlanu - Digitalna baština naše škole pokazao je da digitalizacija u školskoj knjižnici može biti više od tehničkog postupka. U njemu su povezani odabir građe, skeniranje, bibliografska obrada, izrada metapodataka, mrežna objava i predstavljanje rezultata. Takav pristup omogućuje oblikovanje digitalne zbirke kao uređenog informacijskog izvora, a ne samo kao skupa digitalnih preslika.

Posebna vrijednost projekta proizlazi iz uključivanja učenika. Rad s časopisom MAGG učenicima je omogućio upoznavanje školske baštine, razumijevanje izvora, organizaciju informacija i odgovorno korištenje digitalnih sadržaja. Učenici su kroz projekt mogli vidjeti kako se fizička građa pretvara u digitalni objekt, kako se pojedinačni tekstovi opisuju i povezuju s digitaliziranim stranicama te zašto su metapodatci, kazala i bibliografska baza važni za pretraživost i dugoročno korištenje zbirke.

Digitalna zbirka MAGG-a potvrđuje da školska knjižnica može biti nositelj projekata koji povezuju dokumentacijsku, informacijsku i odgojno-obrazovnu funkciju. Ona čuva školsku memoriju, omogućuje korisnicima pristup građi i stvara prostor za učenje o izvorima, podatcima, autorstvu i digitalnom predstavljanju

sadržaja. Takav model rada može se primijeniti i na druge oblike školske građe, poput godišnjaka, školskih listova, fotografija i drugih dokumenata koji svjedoče o životu škole.

U tom se smislu digitalizacija školskog časopisa MAGG može promatrati kao primjer održivog knjižničnog projekta u kojem se očuvanje baštine povezuje s razvojem informacijske pismenosti učenika. Vrijednost projekta nije samo u digitalnoj zbirci koja je nastala, nego i u procesu učenja, suradnje i odgovornog odnosa prema građi koji je taj proces omogućio.

7. Popis literature

[1] Baker, K. (2013). Information literacy and cultural heritage: developing a model for lifelong learning. Oxford: Chandos Publishing.

[2] Faletar Tanacković, S. (2008). Digitalizacija knjižnične građe u Hrvatskoj: strategija i projekti. Knjižničarstvo, 9/10(1/2), 75-83.

[3] IFLA. (2011). IFLA media and information literacy recommendations. URL: https://www.ifla.org/publications/ifla-media-and-information-literacy-recommendations/ (1.6.2026.)

[4] Leščić, J. (2012). IFLA/Unesco Manifest za digitalne knjižnice. Vjesnik bibliotekara Hrvatske, 55(2), 193-196.

[5] Logar, J. (1973). Uvod u bibliografiju: teorijski osnovi bibliografije, istorija bibliografije, bibliografska metodika. Sarajevo: Svjetlost.

[6] Standard za školske knjižnice. (2023). Narodne novine, 61/2023. URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2023_06_61_1024.html (2.6.2026.)

[7] Stančić, H. (2009). Digitalizacija. Zagreb: Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

[8] Strija, J. (2023). Digitalna zbirka i mrežno dostupna bibliografija Riječ mladih. Knjižničarstvo, 27(1-2), 31-44. URL: https://hrcak.srce.hr/305822 (1.6.2026.)

[9] UNESCO. (2021). Media and information literate citizens: think critically, click wisely! URL: https://www.unesco.org/en/articles/media-and-information-literate-citizens-think-critically-click-wisely (2.6.2026.)

[10] Uzelac, A. (2004). Digitalna kulturna dobra u informacijskom društvu između javne domene i privatnog vlasništva. Medijska istraživanja, 10(1), 37-53.